

Förändringar i lagstiftningen om hälso- och sjukvårdens beredskap

Socialstyrelsens webinarium 11 december 2025

Taha Alexandersson

Avdelningschef
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Camilla Damell

Jurist
Rättsavdelningen

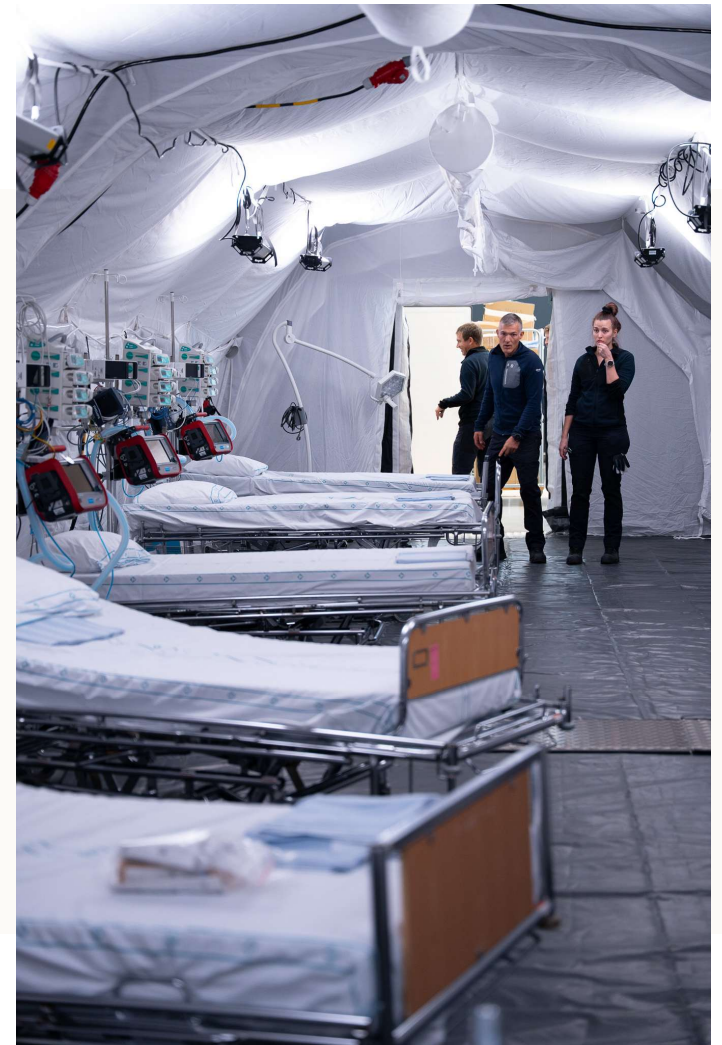
Bruno Ziegler

Medicinskt sakkunnig
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Agenda

Under webinariet vill vi ge svar på :

- Vilka de nya reglerna om hälso- och sjukvårdens beredskap är?
- Vad dessa regler kan innebära för regioners och kommuners hälso- och sjukvård?
- Era frågor

Under och efter webbsändning

- Ställ gärna frågor i chatten – svar under sändningen eller i FAQ
- Presentationen kommer att finnas tillgänglig via hemsidan
- Sändningen kommer spelas in och vara tillgänglig via samma länk

Utgångspunkter

- Förslagen gäller både kommuner och regioner i egenskap av sjukvårdshuvudmän
- Förslagen innebär ingen ändring av kommuners och regioners vårdansvar
- Flertalet förslag avser både fredstida kriser och höjd beredskap och krig
- De nya reglerna träder ikraft den 1 januari 2026...
- ...med undantag av reglerna för lagerhållningsskyldighet som träder ikraft den 1 januari 2027

Regeringens proposition
2024/25:167

Hälsa- och sjukvårdens beredskap

Prop.
2024/25:167

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2025

Ulf Kristersson

Jakob Forssmed
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig.

Förslagen innebär att det förtydligas i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) vilka skyldigheter kommuner och regioner har att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd. Förslagen innebär även ett förtydligande av kommuners, regioners och vårdgivares skyldigheter i situationer då ett katastroftillstånd inte upphör trots hjälp. Det föreslås också bestämmelser som tydliggör kommuners och regioners skyldighet att planera för bl.a. händelser som medför ett stort antal skadade och sjuka. Det föreslås även en skyldighet för kommuner och regioner att lagerhålla sjukvårdsprodukter. Därtill föreslås vissa nya och ändrade bemyndiganden.

I propositionen föreslås även en ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) som innebär en utvidgning av hälso- och sjukvårdspersonals skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten under höjd beredskap. Det föreslås också en ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap som innebär att den lagens bestämmelser om hjälp inte ska tillämpas i de fall bestämmelser om hjälp i hälso- och sjukvårdslagen är tillämpliga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, förutom lagändringarna om lagerhållningsskyldighet som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap

- Vårdskyldighet i kris och krig
- Planering för att upprätthålla beredskap
- Hjälpsskyldighet vid katastroftillstånd
- Planering för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap
- Lagerhållningsskyldighet
- Skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten

Regeringens proposition
2024/25:167

Hälso- och sjukvårdens beredskap

Prop.
2024/25:167

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2025

Ulf Kristersson

Jakob Forssmed
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig.

Förslagen innebär att det förtydligas i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) vilka skyldigheter kommuner och regioner har att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd. Förslagen innebär även ett förtydligande av kommuners, regioners och vårdgivares skyldigheter i situationer då ett katastroftillstånd inte upphör trots hjälp. Det föreslås också bestämmelser som tydliggör kommuners och regioners skyldighet att planera för bl.a. händelser som medför ett stort antal skadade och sjuka. Det föreslås även en skyldighet för kommuner och regioner att lagerhålla sjukvårdsprodukter. Därtill föreslås vissa nya och ändrade bemyndiganden.

I propositionen föreslås även en ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) som innebär en utvidgning av hälso- och sjukvårdspersonals skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten under höjd beredskap. Det föreslås också en ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap som innebär att den lagens bestämmelser om hjälp inte ska tillämpas i de fall bestämmelser om hjälp i hälso- och sjukvårdslagen är tillämpliga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, förutom lagändringarna om lagerhållningsskyldighet som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Regeringsuppdrag till Socialstyrelsen

Uppdragsarbetet omfattar, bland annat:

- Myndighetsföreskrifter
- Kunskapsstöd – vård som är nödvändig för liv och hälsa
- Besluts- och beredningsprocesser vid hjälp
- Underlag - lagerhållningsskyldighet
- Information och kommunikation
- Utbildning och övning

Regeringen

Regeringsbeslut

II:2

2025-04-24
S2025/00866 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att förbereda arbetet med att genomföra förslagen i lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda arbetet med att genomföra förslagen i lagrådsremissen Hälso- och sjukvårdens beredskap som beslutades av regeringen den 16 april 2025 (S2025/00837).

Socialstyrelsen ska

- se över behovet av ändringar i myndighetens föreskrifter och allmänna råd,
- förbereda egna föreskrifter eller annan vägledning i den utsträckning det behövs för tillämpningen av de bestämmelser som föreslås, bl.a. när det gäller skyldigheten att erbjuda vård under fredstida krissituationer och höjd beredskap, planering av hälso- och sjukvården och uppgiftsskyldigheter för kommuner och regioner,
- ta fram underlag för att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om innehåll i och omfattning av den föreslagna lagerhållningsskyldigheten i fråga om sjukvårdsprodukter för kommuner och regioner, och lämna förslag på sådana föreskrifter,
- analysera hur myndigheten ska hantera frågor om t.ex. hjälp och

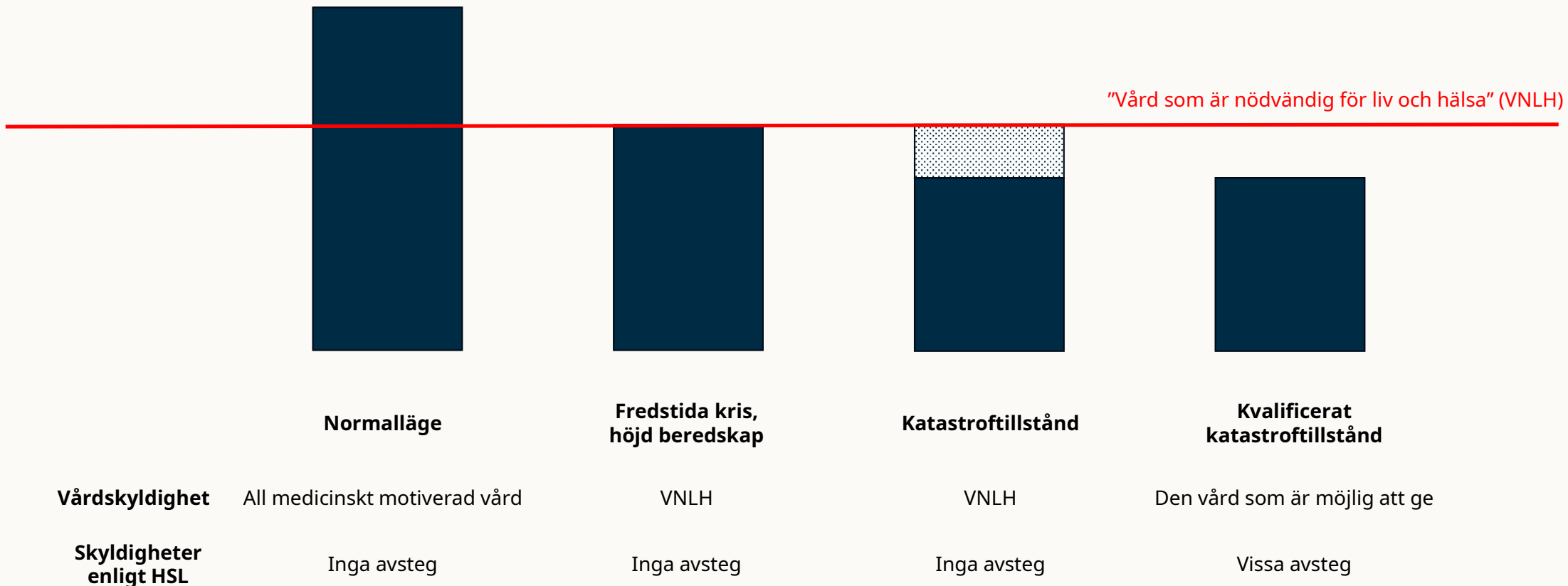
Vårdskyldighet i kris och krig

Vårdskyldighet i kris och krig

- Under fredstida krissituationer och höjd beredskap ska kommuner och regioner endast vara skyldiga att erbjuda vård som är nödvändig för liv och hälsa
- Vid beslut om kvalificerat katastroftillstånd ska den kommun eller region som omfattas av beslutet *så långt det är möjligt* erbjuda vård som är nödvändig för liv och hälsa, samt *så långt det är möjligt fullgöra* vissa skyldigheter i hälso- och sjukvårdslagen

Med katastroftillstånd ... avses att en kommun eller region inte kan erbjuda vård som är nödvändig för liv och hälsa av den anledningen att resurserna är otillräckliga, och det inte är möjligt för den kommunen eller regionen att inom kort tillföra de nödvändiga resurserna

Vårdskyldighet och möjlighet till avsteg från HSL

Om "vård som är nödvändig..." (Prop. 2024/25:167)

- Med vård som är nödvändig för liv och hälsa (...) avses vård och behandling av sjukdomar och skador i de fall där även en måttlig fördröjning bedöms kunna medföra allvarliga följder för patienten
- Kravet innebär att det sätts en miniminivå för vilken vård som alltid ska upprätthållas under sådana svåra förhållanden
- Bedömningar av vilka patienter som ska få vård när resurserna är mycket begränsade ska alltid ske med utgångspunkt i hälso- och sjukvårdens etiska plattform

Socialstyrelsens fortsatta arbete

- Ta fram **föreskrifter** som närmare beskriver hur bestämmelsen om skyldighet att erbjuda vård som är nödvändig för liv och hälsa under fredstida krissituationer och höjd beredskap ska tillämpas
- Ta fram **kunskapsstöd** för den närmare innebörden av vård som är nödvändig för liv och hälsa

Regeringens proposition 2024/25:167

Hälso- och sjukvårdens beredskap

Prop.
2024/25:167

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2025

Ulf Kristersson

Jakob Forssmed
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig.

Förslagen innebär att det förtydligas i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) vilka skyldigheter kommuner och regioner har att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd. Förslagen innebär även ett förtydligande av kommuners, regioners och vårdgivares skyldigheter i situationer då ett katastroftillstånd inte upphör trots hjälp. Det föreslås också bestämmelser som tydliggör kommuners och regioners skyldighet att planera för bl.a. händelser som medför ett stort antal skadade och sjuka. Det föreslås även en skyldighet för kommuner och regioner att lagerhålla sjukvårdsprodukter. Därtill föreslås vissa nya och ändrade bemyndiganden.

I propositionen föreslås även en ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) som innebär en utvidgning av hälso- och sjukvårdspersonals skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten under höjd beredskap. Det föreslås också en ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap som innebär att den lagens bestämmelser om hjälp inte ska tillämpas i de fall bestämmelser om hjälp i hälso- och sjukvårdslagen är tillämpliga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, förutom lagändringarna om lagerhållningsskyldighet som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Planering för att upprätthålla beredskap

2

Planering för att upprätthålla beredskap

- Kommuner och regioner ska planera sin hälso- och sjukvård så att beredskap upprätthålls för:
 - händelser med ett stort antal skadade eller sjuka
 - hantering av katastroftillstånd
 - andra händelser som allvarligt kan inverka på kommuner och regioners förutsättningar att erbjuda vård
- Kommuner och regioner ska beakta behovet av gemensam planering

Planering för att upprätthålla beredskap

Kommuner och regioner ska i sin planering för att upprätthålla beredskap för katastroftillstånd och händelser som medför ett stort antal skadade eller sjuka särskilt beakta:

1. behovet av åtgärder för ledning och samverkan på kort och lång sikt,
2. behovet av åtgärder för uthållighet,
3. behovet av och tillgången till resurser för hälso- och sjukvård, och
4. behovet av att information når ut till alla grupper i samhället

Planering för ledning och samverkan

- I planeringen ska särskilt beaktas behovet av åtgärder för ledning och samverkan på kort och lång sikt
- Hur samverkan och ledning av hälso- och sjukvården på olika nivåer ska utövas ska fastställas i en eller flera planer
- Av planerna ska särskilt framgå
 - hur ansvaret för ledning och samverkan är fördelat på olika beslutande organ och enskilda tjänstemän
 - hur samverkan ska ske mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå och hur verksamheterna ska samordnas

Planering för behov av resurser

I planeringen ska särskilt beaktas behovet av och tillgång till resurser för hälso- och sjukvård.

Av planerna ska särskilt framgå:

- hur nödvändiga resurser kan tillgängliggöras
- hur personal och andra resurser ska om disponeras
- hur resurser som inte finns omedelbart tillgängliga ska mobiliseras
- hur patienter vid behov skyndsamt ska kunna överföras för vård mellan regioner eller kommuner eller mellan en region och en kommun

Tjänsteman i beredskap

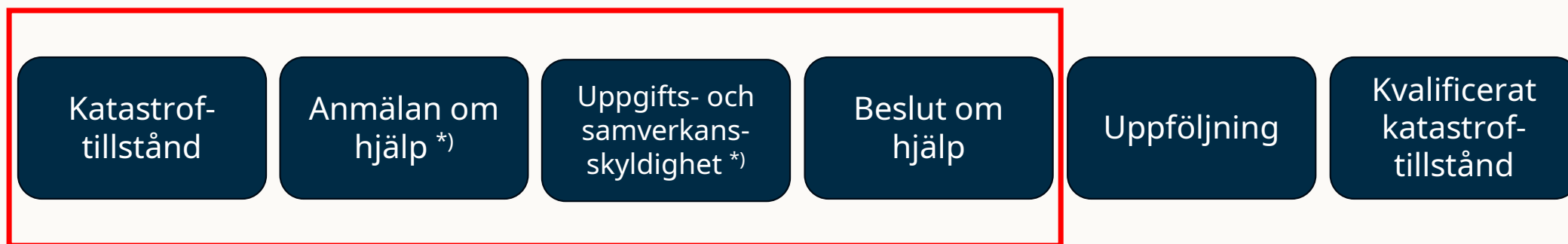
I varje region ska det finnas en funktion som ständigt är bemannad med uppgift att ta emot larm och larma vidare, verifiera uppgifter samt initiera och samordna det inledande arbetet vid katastroftillstånd eller händelser som medför ett stort antal skadade eller sjuka eller vid risk för sådana händelser (tjänsteman i beredskap)

Hjälpkyldighet vid katastroftillstånd

Hjälpkyldighet vid katastroftillstånd

- Kommuner och regioner blir skyldiga att lämna hjälp till andra kommuner och regioner där det råder katastroftillstånd
- Den som behöver hjälp ska skyndsamt anmäla detta till Socialstyrelsen
- Kommuner, regioner och statliga myndigheter ska på begäran av Socialstyrelsen samverka i frågor om hjälp
- Kommuner och regioner ska på begäran av Socialstyrelsen skyndsamt lämna de uppgifter som behövs i ärenden om hjälp
- Regeringen beslutar om hjälp

Process anmälan och beslut om hjälp

*) Bemyndigande till Socialstyrelsen om att meddela ytterligare föreskrifter

Socialstyrelsens fortsatta arbete

- Framtaget förslag till process i ärenden om hjälp vid katastroftillstånd från 1 januari 2026
- Ta fram föreskrifter anmälan, samverkan, uppgiftsskyldighet

Planering för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap

Planering för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap

- Regioner och kommuner ska omfattas av totalförsvarsplaneringen avseende hälso- och sjukvård. Planeringsanvisningar ska framgå av föreskrifter
- Planeringen ska utgå från regeringens beslut om inriktning för det civila försvaret och syfta till en sammanhängande planering för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap
- Skyldighet för kommuner och regioner att lämna uppgifter som behövs för planeringen. Uppgifterna ska lämnas till Socialstyrelsen.
- Kommuner och regioner ska samverka med varandra och med statliga myndigheter vid genomförandet av planeringsanvisningar som Socialstyrelsen föreskrivit om

Socialstyrelsens fortsatta arbete

- Ta fram föreskrifter om uppgiftsskyldighet och planeringsanvisningar för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap
- Ta fram beredningsprocesser för planering av totalförsvarets hälso- och sjukvård

Lagerhållningsskyldighet

Lagerhållningsskyldighet

- Grundläggande lagerhållningsskyldighet av sjukvårdsprodukter införs från den 1 januari 2027
- Lagerhållningens innehåll och omfattning kommer att framgå av förordning

Socialstyrelsens fortsatta arbete

- Ta fram underlag till regeringen med förslag till förordning
- I uppdraget ingår också att ta fram analys och förvaltningsmodell för den lagerhållningsskyldighet som föreslås

Uppgiftsskyldighet till Försvarsmakten

Skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten

- Det införs en skyldighet i patientsäkerhetslagen för hälso- och sjukvårdspersonal att under höjd beredskap på begäran lämna uppgift till Försvarsmakten om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning.

Information och kommunikation, utbildning och övning

Information och kommunikation, utbildning och övning

Socialstyrelsen ska:

- sprida information och kunskap om de föreslagna bestämmelserna till allmänhet, hälso- och sjukvårdspersonal och andra berörda aktörer
- se över behovet av utbildning och övning till följd av de föreslagna bestämmelserna och lämna förslag om sådana insatser

Sammanfattning

Nya regler om hälso- och sjukvårdens beredskap

- Vårdskyldighet i kris och krig
- Planering för att upprätthålla beredskap
- Hjälpsskyldighet vid katastroftillstånd
- Planering för hälso- och sjukvård inför och under höjd beredskap
- Lagerhållningsskyldighet
- Skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten

Regeringens proposition
2024/25:167

Hälso- och sjukvårdens beredskap

Prop.
2024/25:167

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2025

Ulf Kristersson

Jakob Forssmed
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag som syftar till att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap i händelse av kris och krig.

Förslagen innebär att det förtydligas i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) vilka skyldigheter kommuner och regioner har att erbjuda vård och hjälpa varandra under fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd. Förslagen innebär även ett förtydligande av kommuners, regioners och vårdgivares skyldigheter i situationer då ett katastroftillstånd inte upphör trots hjälp. Det föreslås också bestämmelser som tydliggör kommuners och regioners skyldighet att planera för bl.a. händelser som medför ett stort antal skadade och sjuka. Det föreslås även en skyldighet för kommuner och regioner att lagerhålla sjukvårdsprodukter. Därtill föreslås vissa nya och ändrade bemyndiganden.

I propositionen föreslås även en ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659) som innebär en utvidgning av hälso- och sjukvårdspersonals skyldighet att lämna uppgifter till Försvarsmakten under höjd beredskap. Det föreslås också en ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap som innebär att den lagens bestämmelser om hjälp inte ska tillämpas i de fall bestämmelser om hjälp i hälso- och sjukvårdslagen är tillämpliga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, förutom lagändringarna om lagerhållningsskyldighet som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Frågor

3

Tack!

camilla.damell@socialstyrelsen.se
bruno.ziegler@socialstyrelsen.se

